

СТАНОВИЩЕ
НА ПРОФ. Д-Р АДРИАНА БЛАГОЕВА
ЗА ПРЕДСТАВЕНИТЕ ДОКУМЕНТИ НА ДОЦ. Д-Р ВЕСЕЛА БОЯДЖИЕВА
ЗА УЧАСТИЕ В КОНКУРСА ЗА АКАДЕМИЧНАТА ДЛЪЖНОСТ „ПРОФЕСОР”
КЪМ КАТЕДРА „ТЕОРИЯ НА МУЗИКАТА” НА ТКДФ
ПРИ НМА „ПРОФ. П. ВЛАДИГЕРОВ”

Доц. д-р Весела Бояджиева е кандидат в обявения от НМА „Проф. Панчо Владигеров” конкурс за академичната длъжност „Професор” по дисциплината „Полифония” към катедра „Теория на музиката” на ТКДФ.

Кандидатката представя за хабилизационен труд монографията си ***„Древноруската православна партитура като изображение на обратната перспектива”***. Като допълнителен документ тя прилага справка за оригиналните научни приноси на труда.

Монографията на доц. д-р В. Бояджиева има 165 страници и съдържа осем глави, предговор, заключение, библиография и резюме на английски език. Включени са също 36 нотни примера, скици и графики.

Гледната точка към проблематиката на древноруската православна партитура - изображението ѝ като обратна перспектива – е нетрадиционна и истинско научно предизвикателство. По същество *„изследването се фокусира основно върху древноруските полифонични техники.”* /стр. 7/. Авторката разглежда полифонията в древноруските православни песнопения като пространственост и дълбочинност, а полифоничните техники са различните видове съпоставка на едновременно звучащи два или три гласа.

В **предговора** на труда, освен предмета и целта на изследването, като основен подход към проблематиката е посочен синтетичният подход. *„Сравнението икона – песнопение се разпростира в целия текст, с цел конкретно обвързване между иконографски и музикални техники. Партитурата се осмисля като пространствен отпечатък, от-образ на музикалното протичане, сакрализира се.”*/стр.7/

Първите три глави въвеждат в специфичната терминология на изследваната материя. Особено важна е ролята на трета глава, която разглежда иконографския метод обратна перспектива като богословска и музикална метафора. Представени са гледни точки на редица изследователи и различни връзки и аналогии между художествени и богословски факти.

Четвърта и пета глава подготвят навлизането в същността на труда.

Четвърта глава разглежда пространствените представи в музикалния език. Тук се говори за линейност, фони, тонема, фит, разпев, многоразпевност и др. Обясняват се специфични музикални явления в песнопенията и се прави обобщението, че *„многоразпевността представлява йерархично свързани повтарящи се елементи по хоризонтал и вертикал. Това е цялостната концепция на древноруската православна песенност.”* /стр. 67/.

Пета глава разглежда историческите предпоставки и формирането на представи за музикална права, звукоред-редица, за специфичното разделяне на звукореда в древноруските песнопения на четири трихорда и музикалните следствия от това.

Централно място в труда заема **Шеста глава**, посветена на древноруските полифонични техники. Според авторката *„многобройните съвременни изследвания понякога се допълват, но понякога явно си противоречат.....Свързването на гласовете по хоризонтал търпи различни интерпретации.”*/стр. 87/

Тя представя три хипотези за хоризонталното свързване на гласовете в древноруското многогласие:

- текстово многогласие - хипотеза 1;
- групиране и възможните му варианти – хипотеза 2;
- идеята за случаен вертикал – хипотеза 3.

След това са представени различни варианти за вертикално съчетаване на гласовете, като се изхожда от речевата структура:

- просодема;
- орнаменти в основния напев;
- украшения в последния член на строчната основа;
- „хармонизация” на финалното съзвучие;
- техника на удвояване;

- извличане на исон;
- запев.

Приложени са и нотни примери. Особено важно е обобщението на авторката, че: „специфичните техники....определят руското многогласие като „разпластено“ по хоризонтал и вертикал. Възникват аналогии с разпластяването в иконите.” /стр. 108/

Седма глава разглежда „начините за осъществяване на цялост в западното, грузинското /православно/ и древноруското многогласно мислене.”/стр. 109/. По този начин по-ясно се откроява спецификата на древноруското многогласие, където гласовете в партитурата се съотнасят един към друг, а не се допълват. Това твърдение налага въвеждането на новия термин релативност.

Специално място е отделено на характеристиките на вертикала в древноруското многогласие. В подкрепа на различните специфични моменти в него са приведени нотни примери. Като обобщение са изведени четири основни негови белези.

Доц. д-р Бояджиева се спира специално на въпроса за финалните съзвучия в песнопенията като изява на цялост. Тя пише: “Между тържественния камбанен звън тризвон и тържественото тригласно пеене троестрочие действително може да се прокара аналогия и да се търсят общи черти в звученето. Руската подгласна полифония се „въцърковява” посредством камбанния звън.” /стр. 139/

Осма глава е посветена на нотацията, на която се изписва древноруското многогласие – крюковска и киевска, като се обясняват някои специфики в използването им. Обръща се внимание, че в древноруската партитура „от една страна имаме партитурно изписване, от друга – липсва вертикална организация, отразена в кръстосване на гласовете и липса на тактови черти.....Многогласието се изразява като двойки двуизмерни изображения.” /стр. 145/. Направен е изводът, че: „характеристиките на обратната перспектива съответстват на характеристиките на киевската нотация”. /стр. 147/.

В **Заключението** се обобщава, че: „по своята значимост метафората обратна перспектива няма аналог в Православието до този момент. С

основание можем да кажем, че това е православният сапон enigmaticus.” /стр. 154/.

Към труда си кандидатката е добавила справка за научните му приноси. Ще спомена някои от тях.

За първи път при разглеждането на древноруското многогласие:

- метафората *обратна перспектива* се използва като единен метод на изследване и това е един от най-ценните приноси;
- правят се аналогии между конкретни музикални и иконографски техники;
- партитурата се осмисля като пространствен отпечатък на музикалното протичане;
- многоразпевността е представена *”като йерархично свързани повтарящи се елементи по хоризонтал и вертикал”* /справка, стр.3/;
- *„специфичните техники .....определят древноруското многогласие като „разпластено” по хоризонтал и вертикал”*/справка стр.3/.

В представената като хабилитационен труд монография ***„Древноруската православна партитура като изображение на обратната перспектива”*** на доц. д-р В. Бояджиева *„богословската тематика се прехвърля в музикален контекст”*/цитат справка стр.1/

Авторката използва богата библиография и се опира на голям брой изследвания на чужди автори, преди всичко руски, като включва много цитати. Разсъждавайки върху тях, тя оформя изводи и стига до определени обобщения.

Монографията на В. Бояджиева е сериозен български теоретичен принос в опознаването на древноруската православна музика и нейното място в контекста на древноруското църковно изкуство и богослужебна практика. Дава се интересна и важна информация за различни гледни точки на утвърдени познавачи на древноруската църковна музикална традиция.

„Направена е систематизация на основните полифонични техники, които са подкрепени с примери и които дават възможност за практическо усвояване на този стил.” /справка стр.4/.

Приемам научните приноси, посочени от авторката. На базата на гореизложеното предлагам на уважаемото научно жури да подкрепи кандидатурата на доц. д-р Весела Бояджиева за заемане на академичната длъжност „Професор“ по полифония към катедра „Теория на музиката“ към ТКДФ на НМА „Проф. П. Владигеров“.

21.01.2019 г.
София

Проф. д-р Адриана Благоева